

Melanija Jančić Mihić¹

UDC 347.65/.68(497.11)

Pregledni rad

Primljen: 10. 10. 2024.

Prihvaćen: 26. 03. 2025.

ZNAČAJ USVOJENJA U NASLEDNOM PRAVU SRBIJE

APSTRAKT: Iako usvojenje u pravu Republike Srbije predstavlja značajan institut porodičnog prava, u smislu zaštite prava i interesa maloletnog deteta bez roditeljskog staranja, u naslednom pravu je od važnosti, pre svega, u smislu kruga lica koja spadaju u zakonske naslednike. Polazeći od koncepta usvojenja, koje je u porodičnopravnom zakonodavstvu od 2005. godine prihvaćeno kao potpuno usvojenje, izjednačavajući novonastale pravne odnose usvojitelja i usvojenika sa krvnim srodstvom u međusobnim pravima i obavezama, u naslednom pravu Srbije je, pored potpunog usvojenja, i dalje zadržan koncept nepotpunog usvojenja, odnosno regulisane su pravne posledice koje proizlaze iz već prethodno zasnovanog nepotpunog usvojenja pre donošenja Porodičnog zakona. S obzirom na to da nepotpuno usvojenje ne predstavlja trajni pravni odnos, za razliku od instituta potpunog usvojenja, domaći zakonodavac je u oblasti naslednog prava opravdano zadržao odredbe o naslednopravnom položaju usvojioca i usvojenika iz nepotpunog usvojenja. Takvom regulativom se u svakom smislu izbegava postojanje pravne praznine i dovodi do veće pravne sigurnosti, kada se radi o pravima, obavezama i pravnom statusu srodnika iz nepotpunog usvojenja. Ovakvo rešenje, u naslednopravnom smislu, u velikoj meri utiče na tri ključne stvari, te se postavljaju tri osnovna i najvažnija pitanja: koja lica će spadati u krug zakonskih naslednika, obim naslednih prava, odnosno koliki će da bude njihov nasledni deo i pod kojim uslovima? U radu će biti analiziran značaj usvojenja u naslednom pravu Republike Srbije sa kratkim istorijskim osvrtom.

¹ Fakultet za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“, Beograd, Srbija, e-mail: melanija.mihic@fpp.edu.rs.

KLJUČNE REČI: *potpuno usvojenje, nepotpuno usvojenje, adoptivno srodstvo, zakonsko nasleđivanje, Zakon o nasleđivanju.*

1. Uvod – pojam i oblici usvojenja

U uvodnim razmatranjima ovoga rada najpre će se izložiti teorijski pojam ustanove usvojenja, kao i oblici usvojenja koji egzistiraju u zakonodavnom okviru Republike Srbije. Srodstvo po usvojenju, odnosno adoptivno ili građansko srodstvo, predstavlja posebno pravno relevantnu činjenicu u naslednom pravu Republike Srbije, naročito zbog čitavog niza pravnih, tačnije naslednopravnih posledica koje nastaju uspostavljanjem porodičnih odnosa, odnosno srodničkog i roditeljskog odnosa pravnim putem.

Pre svega, adoptivno srodstvo, naglašava Cvejić Jančić (2009, str. 66), nastaje pravnim putem, usvajanjem tuđeg maloletnog deteta, zasnivanjem ne samo roditeljskog odnosa između usvojioca i usvojenika, nego i šireg srodničkog odnosa koji zavisi od toga da li se radi o potpunom ili nepotpunom usvojenju. Usvojenje, kako Kovaček (2009, str. 343) navodi, predstavlja oblik zaštite dece bez roditeljskog staranja koji ima individualni karakter za razliku od institucionalnog smeštaja koje je grupno, a takođe predstavlja i najbolji vid zaštite, jer dete dobija porodicu sa istim funkcijama koje ima i prirodna, biološka porodica. Pojedini autori ističu dvostruki karakter ustanove usvojenja u savremenim pravnim sistemima², jer, kako Jović (2005) ističe, istovremeno predstavlja najpotpuniji oblik porodičnopravne zaštite dece bez roditeljskog staranja i formu kojom se ostvaruje roditeljski odnos između usvojioca i usvojenika. U uvodnom delu će se jasno razgraničiti razlika u pogledu potpunog i nepotpunog usvojenja, kao pravnih instituta porodičnog prava koji imaju veliki značaj i u naslednopravnim odnosima.

² Opširnije o usvojenju u uporednom pravu videti: Krstinić M., Dalibor; Vasiljković Z., Jovana (2020). Institut usvojenja u uporednom pravu. *Strani pravni život*, god. LXIV (1), 113–125.

Značajna razlika između potpunog i nepotpunog usvojenja, kao oblika zaštite, jeste u uspostavljanju užeg ili šireg srodničkog odnosa, pitanju trajnosti, odnosno raskidivosti i pitanju odnosa usvojenika sa svojim biološkim roditeljima i ostalim krvnim srođnicima. U kontekstu nastupanja naslednopravnih dejstava i posledica usvojenja od velike je važnosti da li se radi o potpunom ili nepotpunom usvojenju.

Kada je u pitanju potpuno usvojenje, Cvejić Jančić (2009, str. 67) podseća da se srodnički odnos zasniva između usvojioca i svih njegovih krvnih srođnika, sa jedne strane, i usvojenika i svih njegovih potomaka, sa druge strane, što dovodi do toga da usvojenik u ovom slučaju prekida sve odnose sa svojim prirodnim, odnosno biološkim roditeljima, kao i sa svojim ostalim krvnim srođnicima. Ovo potvrđuje i odredba člana 104 Porodičnog zakona (2005) u kojoj je regulisano da se usvojenjem između usvojenika i njegovih potomaka i usvojitelja i njihovih srođnika zasnivaju jednaka prava i dužnosti kao između deteta i roditelja, odnosno drugih srođnika. Usvojenik u potpunosti, kako navodi Cvejić Jančić (2009, str. 67), stupa u porodične odnose i porodicu usvojenika, usled čega nastaje neraskidiv i trajan odnos u kojem usvojenik dobija status bračnog deteta. Ako se desi životna situacija da iz nekog razloga postoji nemogućnost da dete živi sa svojim roditeljima, a istovremeno ne postoji mogućnost da se ono zbrine u porodici srođnika, usvojenje, prema Čović (2023), jeste sledeće najbolje rešenje, jer predstavlja trajni oblik zaštite koji detetu pruža mogućnost da u potpunosti izgradi osećanje pripadnosti i zajedništva sa usvojiteljima. Ovo je pogotovo slučaj kada se radi o potpunom usvojenju, konceptu koji je trenutno jedino zakonom prihvaćeno rešenje u skladu sa odredbama članova 88–109 Porodičnog zakona (2005) kojima su regulisani uslovi za zasnivanje usvojenja, nadležnost, dejstva usvojenja i prestanak usvojenja.

Međutim, u slučaju nepotpunog usvojenja koje je bilo moguće zasnovati sve do donošenja, tačnije do početka primene Porodičnog zakona, u skladu sa odredbama ranije važećeg Zakona o braku i porodičnim odnosima (1980)³, a koje ne predstavlja trajan odnos i karakteriše ga

³ Opširnije o samom zakonu videti u: Mitić, M. (1981). Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske i SR Srbije. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, XXI, 59–77 i Mitić, M. (1982). Zakon o braku i porodičnim odnosima

raskidivost, naslednopravna dejstva su sužena. Ovaj institut ima i dalje ima veliki značaj u naslednopravnom smislu, s obzirom na to da prethodno zasnovana nepotpuna usvojenja još uvek proizvode pravno dejstvo. Za razliku od potpunog usvojenja, nepotpuno usvojenje zasniva se samo između usvojioca, sa jedne strane, i usvojenika i njegovih potomaka, sa druge strane, dok srodnici usvojioca, podseća Cvejić Jančić (2009, str. 67), ne stupaju ni u kakve pravne ni srodničke veze sa usvojenikom i njegovim potomcima, čime se stvara znatno uži srodnički odnos. Još jedna veoma značajna činjenica, možda i najznačajnija kada se radi o nepotpunom usvojenju, jeste da se zasnivanjem ovakve vrste srodstva ne prekidaju odnosi usvojenika sa svojim biološkim roditeljima i ostalim krvnim srodnicima, a pogotovo imajući u vidu da je tadašnjim važećim zakonom predviđena raskidivost ovog oblika usvojenja.⁴

2. Kratak istorijski osvrt na značaj usvojenja u rimskom pravu

Za potrebe ovog rada naučnim istraživanjem biće obuhvaćena sumarna analiza ustanove usvojenja od njegovog pravnog začetka u rimskom pravu.

Ustanova usvojenja seže u daleku prošlost i datira još iz perioda gentilne organizacije kada nisu postojali ni pravo ni pravni poredak, prvenstveno, podseća Čović (2023), iz razloga zadovoljavanja interesa gena, odnosno roda, s tim da su interesi usvojenika i usvojioca bili zanemareni i zapostavljeni u odnosu na interese i potrebe društvene zajednice.

Međutim, kako navodi Antić (2014, str. 115), cilj usvojenja se menjao⁵ kroz vekove u skladu sa potrebama i shvatanjima društva, odno-

SR Hrvatske i SR Srbije: (nastavak iz prethodnog broja Zbornika). Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, XXII, 63–81 (o usvojenju videti str. 76).

⁴ Detaljnije o razlikama između potpunog i nepotpunog usvojenja videti u: Čeranić, D. (2015). Potpuno vs. nepotpuno usvojenje. Zbornik radova „Odnos prava u regionu i prava Evropske unije“, 170–183.

⁵ Opširnije o razvoju ustanove usvojenja od rimskog do savremenog prava: Kitanović, T., Ignjatović, M. (2013). Evolucija ustanove usvojenja od rimskog

sno konkretnog javnog poretka. Tako se cilj i svrha usvojenja menjaju u starom Rimu⁶, te ono prestaje da služi zaštiti interesa gensa i prerasta u vid zaštite pojedinačnih interesa, odnosno interesa usvojioca i njegove porodice, s obzirom na to da se usvojenje, podseća Čović (2023), shvata kao način produženja porodice i kulta porodice, ali i kao prelazak imovine *pater familiasa* koji nema potomstvo na usvojenika i na taj način kasnije postaje preteča modernog koncepta usvojenja.

Rimsko pravo, prema Zakonu XII tablica, poznavalo je, kako navode Kitanović i Ignjatović (2013), dve vrste usvojenja – adrogaciju (*adrogatio*) za usvajanje lica *sui iuris* i adopciju (*adoptio*) za usvajanje lica *alieni iuris*. U prvom slučaju je, prema Antiću (2014, str. 115), cela porodica usvojenika potpadala pod vlast usvojioca, dok je u drugom slučaju usvojenik prelazio u porodicu usvojioca kao da je i rođen u njoj, dok je sa biološkom porodicom prekidao sve pravne veze. Međutim, Justinijanovom kodifikacijom bila su predviđena dva nova oblika usvojenja, *adoptio plena*, što bi predstavljalo potpuno usvojenje, i *adoptio minus plena*, što bi bilo nepotpuno usvojenje.⁷

Zakonsko, odnosno intestatsko nasleđivanje je, prema *ius civile*, bilo uređeno Zakonom XII tablica i postojala su, podseća Udovičić (2019), tri reda naslednika: *sui heredes*, *proximus agnatus* i *gentiles*. Stoga, prema Udovičić (2019), *sui heredes*, koji predstavljaju najbliže agnatske srodnike ostavioca koji su pod vlašću *pater familiasa*, pripadali su prvom zakonskom naslednom redu, a kojem su, pored žene u *manus* braku, pripadala i deca ostavioca, bilo rođena bilo usvojena, odnosno adrogirana ili adoptirana, ali i unuci prethodno umrlih ili emancipovanih sinova. U krug naslednika u drugom naslednom redu, kako navodi Udovičić (2019), spadali su *proximus agnatus*, odnosno srodnici koji nisu živeli u istoj porodici, ali su nekad zajedno sa ostaviocem pripadali istoj po-

do savremenog prava. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu. 4, 163–184.

⁶ Detaljnije o usvojenju u rimskom pravu videti kod: Babić, I. (2011, str. 49), zatim videti i Antić, O. (2014, str. 115). Detaljnije o oblicima usvojenja u starom Rimu videti i: Čović, A. (2023, str. 47–50).

⁷ Detaljnije o ovim oblicima usvojenja u rimskom pravu videti: Antić, O. (2014, str. 115) i Kitanović, T., Ignjatović, M. (2013, str. 167, 168).

rodičnoj zajednici, odnosno porodičnom domaćinstvu, a među njima su bili braća i sestre ostavioca, kao i njihovi potomci. Treći zakonski nasledni red su, kako navode Kovačević (2019) i Husenspahić i Oruč (2020), činili *gentiles*, oni koji su nosili zajedničko ime roda, odnosno bili pripadnici istog roda, ali je, prema navodima Malenice (2003, str. 236), nasleđivanje naslednika iz ovog reda bila više teorijska nego praktična mogućnost. U Justinijanovoj kodifikaciji usvojenje se, kako Babić (2015, str. 60) ističe, približilo prirodnom odnosu roditelja i dece, a takođe se, prema Udovičić (2019), uzimalo u obzir kada se postavljalo pitanje zakonskog nasleđivanja tako da su u prvi zakonski nasledni red ulazila i usvojena deca koja su imala pravo nasleđivanja. Ovom kodifikacijom je, kako navodi Marković (1977), krvno srodstvo bilo predviđeno kao osnov za nasleđivanje, vršeći podelu srodnika u tri klase: potomke, pretke i kolaterale i po tome određujući zakonski nasledni red, a što je kasnije preuzelo i pandektno pravo, kao i ostala savremena zakonodavstva.

3. Kratak istorijski osvrt na značaj usvojenja u naslednom pravu Srbije

U ovom poglavlju će ukratko biti izložena komparativna analiza naslednopravnog značaja usvojenja regulisanog odredbama prethodno važećih zakona u oblasti naslednog prava, odnosno normativno uređenje adoptivnog srodstva u naslednom pravu nakon Srpskog građanskog zakonika iz 1844. godine do trenutno važećeg zakona kojim se uređuje oblast naslednog prava.

Zakonom o nasleđivanju FNRJ (1955) regulisane su naslednopravne posledice isključivo nepotpunog usvojenja, imajući u vidu da je taj oblik bio jedino zakonom prihvaćeno rešenje u skladu sa odredbama tada važećeg Osnovnog zakona o usvojenju FNRJ (1947). Shodno ovome, usvojenik i njegovi potomci su imali zakonsko pravo nasleđivanja prema usvojioocu, ali ne i prema njegovim srodnicima, iako su se, prema odredbama Osnovnog zakona o usvojenju, samim aktom usvojenja ta prava mogla ograničiti ili u potpunosti isključiti ukoliko bi usvojilac imao svoju biološku decu, dok usvojilac i njegovi srodnici, podseća Viđić (2006), nisu mogli biti zakonski naslednici usvojenika.

Zakonom o nasleđivanju SR Srbije (1974) takođe su normirane naslednopravne posledice samo nepotpunog usvojenja na veoma sličan način kako je to bilo regulisano prethodno važećim zakonom, sve do donošenja Zakona o usvojenju (1976) kojim je uvedena ustanova potpunog usvojenja. Dakle, zasnivanje usvojenja nije značilo gubitak zakonskog naslednog prava između usvojenika i njegovih krvnih srodnika, ali su ipak bila normirana izvesna ograničenja koja nisu bila predviđena prethodnim saveznim zakonom. Po pravilu, a kako navode Đorđević (1974) i Antić (2014, str. 122), usvojenik i njegovi potomci su na osnovu zakona imali pravo da naslede samo usvojioca, ne i njegove srodnike, dok usvojlac nije mogao da nasledi usvojenika iz nepotpunog usvojenja, uz postojanje izuzetka ukoliko usvojlac nema nužnih sredstava za život, te bi u slučaju postojanja važnih razloga, koje ocenjuje sud, imao prema usvojeniku i njegovim potomcima ista nasledna prava koja ima prema svojim potomcima, čime se praktično isključuje zakonsko nasledno pravo bioloških roditelja usvojenika. Nakon uvođenja ustanove potpunog usvojenja, odredbama Zakona o nasleđivanju SR Srbije (1974) potpuno usvojenje je bilo izjednačeno sa krvnim srodstvom i, u tom smislu, proizvodilo je identične naslednopravne posledice.

4. Naslednopravna dejstva usvojenja u Republici Srbiji

Usvojenje, prema srpskom pozitivnom naslednom pravu, predstavlja važnu činjenicu za zasnivanje naslednopravnih odnosa, odnosno osnov za nasleđivanje, ali će od oblika zasnovanog usvojenja, potpunog ili nepotpunog, zavisiti naslednopravni položaj adoptivnih srodnika. Trenutno je na snazi Zakon o nasleđivanju Republike Srbije (1995) kojim su normirane naslednopravne posledice kako potpunog, tako i nepotpunog usvojenja, imajući u vidu da su u to vreme na snazi bile odredbe članova 151–199 Zakona o braku i porodičnim odnosima (1980) kojima su bila regulisana oba pomenuta oblika usvojenja. Tek 2005. godine, usvajanjem Porodičnog zakona koji trenutno predstavlja pozitivno pravo, normiran je samo jedan oblik usvojenja, a to je potpuno usvojenje, koje je u potpunosti izjednačeno sa krvnim srodstvom i odnosom između roditelja i deteta. Odredbe Zakona o nasleđivanju (1995) koje

se tiču naslednopravnog položaja adoptivnih srodnika iz nepotpunog usvojenja primenjivaće se u slučajevima nepotpunog usvojenja koja su zasnovana pre početka primene Porodičnog zakona (2005), a koja još uvek proizvode pravno dejstvo.

Zakonodavac je normirao potpuno usvojenje kao neraskidiv odnos, izjednačavajući pravni položaj usvojenika sa pravnim položajem biološkog deteta usvojioca. Porodičnim zakonom je normiran međusobni odnos između usvojenika i usvojioca, kao i između usvojenika i roditelja. Naime, članovima 104 i 105 predviđeno je da se usvojenjem između usvojenika i njegovih potomaka i usvojitelja i njihovih srodnika zasnivaju jednaka prava i dužnosti kao između deteta i roditelja, odnosno drugih srodnika, dok istovremeno prestaje roditeljsko pravo roditelja, osim u slučaju usvojenja od strane supružnika ili vanbračnog partnera roditelja deteta, a prestaju i prava i dužnosti deteta prema njegovim srodnicima i obrnuto.

Shodno tome, izjednačenost sa krvnom srodstvom, prema članu 34 Zakona o nasleđivanju (1995), znači da usvojenik iz potpunog usvojenja, njegovi potomci i njegovi usvojenici iz potpunog usvojenja i njihovi potomci nasleđuju usvojioca i njegove srodnike isto kao što deca i njihovi potomci nasleđuju svoje roditelje i njihove srodnike, što za posledicu ima da usvojenik i njegovi potomci ne mogu biti zakonski naslednici usvojenikovih krvnih srodnika i obrnuto. Ovakav naslednopravni odnos je reciprocitetan, pa tako, prema članu 37 Zakona o nasleđivanju (1995), i usvojilac iz potpunog usvojenja i njegovi srodnici nasleđuju usvojenika i njegove potomke kao što i roditelji i njihovi srodnici nasleđuju svoju decu i njihove potomke.

Za razliku od potpunog usvojenja, nepotpuno usvojenje, kako navodi Đurđević (2023, str. 100), deluje *inter partes*, jer se tim putem zasniva srodnički odnos isključivo između usvojioca i usvojenika i njegovih potomaka, dok se između usvojenika i usvojiočevih srodnika ne zasniva nikakav srodnički odnos. Stoga, naslednopravne posledice nepotpunog usvojenja možemo posmatrati dvojako, kao naslednopravni položaj usvojenika i kao naslednopravni položaj usvojioca iz nepotpunog usvojenja. Ograničenost naslednopravnih posledica se, prema članu 35 stavu 1 Zakona o nasleđivanju (1995), ogleda u tome da usvojenik

iz nepotpunog usvojenja, njegovi potomci i njegovi usvojenici iz potpunog usvojenja i njihovi potomci nasleđuju samo usvojioca, ne i srodnike usvojioca, isto kao što deca i njihovi potomci nasleđuju svoje roditelje ako ta prava pri usvojenju nisu ograničena ili isključena. Samim tim, zasnivanjem nepotpunog usvojenja se ne dira u zakonska nasledna prava između usvojenika i njegovih krvnih srodnika.⁸ Prethodnim Zakonom o braku i porodičnim odnosima (1980) normirano je u kom slučaju prava usvojenika kod nepotpunog usvojenja mogu biti ograničena ili isključena, pa tako, prema članu 176 stavu 1, ako usvojilac ima rođene dece nasledna prava usvojenika prema usvojiocu se mogu ograničiti ili sasvim isključiti, s tim da je postojala zakonska mogućnost da se ograničenje ili isključenje naslednih prava, ukoliko su bračni drugovi zajednički usvojili, različito odredi prema svakom od njih.

Sa druge strane, prema članu 38 stavu 1 i 2 Zakona o nasleđivanju (1995), pravilo je da usvojilac iz nepotpunog usvojenja i njegovi srodnici ne nasleđuju usvojenika, međutim zakonodavac je predvideo izuzetak samo uz ispunjenje određenih uslova i to u slučaju da usvojilac nema nužnih sredstava za život, dok istovremeno usvojenik nema naslednika iz prvog naslednog reda i ako u momentu usvojenja nasledna prava usvojenika nisu bila isključena. U ovom slučaju usvojilac, u skladu sa čl. 38 st. 2 i 3 Zakona o nasleđivanju (1995), može u roku od jedne godine od smrti usvojenika da zahteva doživotno plodouživanje na delu zaostavštine, pri čemu sud prilikom odlučivanja uzima u obzir dužinu trajanja usvojenja, obim usvojenikovih naslednih prava, vrednost zaostavštine i imovno stanje naslednika koji se pozivaju na nasleđe. Prema čl. 38 st. 4 Zakona o nasleđivanju (1995), ako bi se desilo da usvojilac umre pre nego što je ostvario pravo na nasleđivanje, to pravo neće prelaziti na njegove naslednike imajući u vidu da institut doživotnog plodouživanja predstavlja ličnu službenost i vezuje se za ličnost koja je koristi, ono bi smrću usvojioca prestalo. Zakonodavac je u članu 36 Zakona o nasleđivanju (1995) propisao još jedan slučaj isključenja, odnosno gubitka zakonskog naslednog prava usvojenika i njegovih potomaka prema usvojiocu ukoliko bi usvojilac podneo zahtev za prestanak usvojenja

⁸ Ovo proizlazi iz odredbe čl. 35 st. 2: „Nepotpuno usvojenje ne smeta nasleđivanju između usvojenika i njegovih krvnih srodnika“.

za koji bi se nakon njegove smrti utvrdilo da je bio osnovan. Sa druge strane, kako kritički posmatra Đurđević (2023, str. 103), nije normirana obrnuta situacija, te nije predviđena mogućnost da naslednici usvojenika nakon njegove smrti nastave postupak za raskid usvojenja koji je usvojenik za života pokrenuo a u cilju utvrđivanja osnovanosti zahteva, što bi moglo da utiče na eventualni gubitak zakonskog naslednog prava usvojioca.

5. Zaključak

Ustanova usvojenja, njeni oblici, svrha i ciljevi zbog kojih se zasniva su se kroz istorijski prikaz, od rimskog prava do savremenog prava današnjice, menjali i evoluirali, pa se stoga i naslednopravni položaj adoptivnih srodnika menjao. U kontekstu savremenog naslednog prava ustanova usvojenja predstavlja značajan pravni osnov za primenu pravila zakonskog nasleđivanja. Pozitivnim pravom Republike Srbije normirano je isključivo potpuno usvojenje, dok se kao relikat prethodno važećeg zakonodavstva pojavljuje i nepotpuno usvojenje koje se moglo zasnovati sve do usvajanja i početka primene Porodičnog zakona iz 2005. godine a kojem su priznata naslednopravna dejstva u skladu sa odredbama Zakona o nasleđivanju iz 1995. godine. Potpuno usvojenje proizvodi identične naslednopravne posledice kao i krvno srodstvo, čime se u naslednom pravu položaj usvojenika i njegovih potomaka izjednačava sa položajem biološkog deteta usvojioca i njegovih potomaka, a položaj usvojioca i njegovih krvnih srodnika sa položajem roditelja i sa ostalim usvojenikovim krvnim srođnicima. Međutim, naslednopravna dejstva nepotpunog usvojenja su uža, uz postojanje određenih zakonskih ograničenja koja izričito moraju biti naglašena prilikom zasnivanja ovog vida usvojenja. Stoga, zasnivanjem nepotpunog usvojenja ne dira se u naslednopravne odnose usvojenika i njegovih krvnih srodnika, dok po pravilu usvojilac nema nikakva nasledna prava prema usvojeniku, uz postojanje određenih odstupanja koje je zakonodavac predvideo.

Literatura

- Antić, O. (2014). *Nasledno pravo, dvanaesto izdanje*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Babić, I. (2011). *Nasledno pravo, četvrto izmenjeno i dopunjeno izdanje*. Službeni glasnik i Fakultet za evropske pravno-političke studije Univerziteta Singidunum.
- Babić, I. (2015). *Građansko pravo, knjiga 3 – Nasledno pravo*, peto izmenjeno i dopunjeno izdanje, Službeni glasnik.
- Vidić, J. (2006). Uticaj adoptivnog srodstva na zakonska nasledna prava u zakonodavstvu Republike Srbije i ostalih evropskih zemalja. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, 3, 371–399.
- Đorđević, V. (1974). Novine u Zakonu o nasleđivanju SR Srbije. Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu, 13, 377–388.
- Đurđević B., D. (2023). *Institucije naslednog prava*, trinaesto izdanje, Pravni fakultet u Univerziteta u Beogradu.
- Jović, O. (2005). Usvojenje kao način ostvarivanja roditeljstva. Pravni život, 54 (9), 1225–1235.
- Kitanović, T., Ignjatović, M. (2013). Evolucija ustanove usvojenja od rimskog do savremenog prava. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, 4, 163–184.
- Kovaček-Stanić, G. (2009). *Porodično pravo: partnersko, dečije i starateljsko*, treće izdanje, Pravni fakultet u Novom Sadu.
- Kovačević, D. (2019). Intestatsko (zakonsko) nasleđivanje prema Zakonu XII tablica. Pravo – teorija i praksa, br. 01-03, 31–41.
- Krstinić M., D., Vasiljković Z., J. (2020). Institut usvojenja u uporednom pravu. Strani pravni život, god. LXIV (1), 113–125.
- Malenica, A. (2003). *Rimsko pravo – četvrto neizmenjeno izdanje*, Pravni fakultet u Novom Sadu.
- Marković, S. (1977). Zakonski naslednici, Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu, 17, 175–199.
- Mitić, M. (1981). Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske i SR Srbije. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, XXI, 59–77.
- Mitić, M. (1982). Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske i SR Srbije: (nastavak iz prethodnog broja Zbornika). Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, XXII, 63–81.
- Ćeranić, D. (2015). Potpuno vs. nepotpuno usvojenje, Zbornik radova „Odnos prava u regionu i prava Evropske unije“, 170–183.

- Udovičić, B. (2019). Zakonsko nasleđivanje u rimskoj pravnoj tradiciji. *Paragraf*, god. 3(1), 175–204.
- Huseinspahić, A., Oruč, E. (2020). Pojam i obilježja nasleđivanja u rimskom pravu, *Historijski pogledi*, 3, 303–330.
- Cvejić Jančić, O. (2009). *Porodično pravo – prvo izdanje*. Pravni fakultet u Novom Sadu.
- Čović, A. (2023). Razvoj usvojenja kroz istoriju i savremeni pravni i društveni izazovi u oblasti zaštite dece bez roditeljskog staranja. *Revija za evropsko pravo*, XXV, 41–72.

Izvori prava

- Osnovni zakon o usvojenju FNRJ, (Sl. list FNRJ, br. 30/47).
- Zakon o nasleđivanju FNRJ, (Sl. list FNRJ, br. 20/55, Sl. list SFRJ, br. 42/65, 47/65).
- Zakon o nasleđivanju SR Srbije, (Sl. glasnik SR Srbije, br. 52/74, 1/80).
- Zakon o usvojenju SR Srbije, (Sl. glasnik SR Srbije, br. 17/76).
- Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Srbije, (Sl. glasnik SRS, br. 22/80, 24/84, 11/88, 22/93, 25/93, 35/94, 46/95, 29/01).
- Zakon o nasleđivanju Republike Srbije, (Sl. glasnik RS, br. 46/95, 101/2003 – odluka USRS i 6/2015).
- Porodični zakon Republike Srbije, (Sl. glasnik RS, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon i 6/2015).